

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

MOTTATT

06 NOV 2009

Høring – utkast til forskrifter om ny alderspensjon i folketrygden

Statens seniorråd viser til høringsnotat av 24. juli 2009 og utkastet til forskrifter til ny alderspensjon i folketrygden.

I vår høringsuttalelse vil vi først og fremst konsentrere oss om forskriftene som omhandler omsorgsopptjening og knytte dette an til omtalen i Ot.prp. nr 37. Det er disse forskriftene som framstår som enklest å forstå, mens de resterende forslagene er mest tekniske og i større grad retter seg mot sentrale utøvere av IKT-systemene.

Omsorgsopptjening i ny folketrygd

Med ny alderspensjon i folketrygden vil omsorgsopptjening få større betydning enn i dag, da alle år med pensjonsopptjening vil telle like mye og opptjening av pensjon ikke lenger er begrenset til 40 år. Stortinget har vedtatt at verdien av omsorgsopptjeningen for et år skal økes fra 4,0 G til 4,5 G fra 2010. For å unngå at store grupper, først og fremst kvinner født på 50- og 60-tallet, skulle komme ut som tapere i forbindelse med innføring av ny alderspensjon, har Stortinget også vedtatt en ordning med tilbakevirkende omsorgsopptjening. Ordningen skal gjelde de som hadde omsorg for små barn før 1992 og som helt eller delvis er omfattet av nytt opptjeningsregelverk, altså de som er født fra og med 1954. Godskrivingen tilbake i tid skal bare få virkning for den delen av pensjonen som vil bli beregnet etter nytt regelverk.

Etter nye regler kan man tjene opp pensjon av pensjonsgivende inntekt fra fylte 13 til 75 år. Imidlertid er det ikke vedtatt tilsvarende endring for omsorgsopptjening. Opptjening på grunnlag av omsorgsarbeid kan bare godskrives fra det året man fyller 17 år til og med det året man fyller 69 år.

Forslag til forskrift: Kapittel 3 Pensjonsopptjening ved omsorgsarbeid

Forslag til nye forskrifter om omsorgsopptjening er en videreføring av dagens forskrift med enkelte endringer. Departementet stiller i høringsnotatet konkret spørsmål om det er hensiktsmessig å lempe på fristen for framsetting av krav om omsorgsopptjening for små barn og overføring av slik omsorgsopptjening til den andre forelder. Rådet er kjent med at denne fristen er for kort i dag. I tilfeller der omsorgsopptjening ikke blir godskrevet automatisk, slik den blir i de aller fleste tilfeller, vil ikke alltid den som er berettiget til omsorgsopptjening være kjent med sine rettigheter før fristen for å fremme søknad er over. Vi stiller spørsmål om i hvilken grad det er behov for noen frist her i det hele tatt. Hvis det viser seg at en kommende

pensjonist har vært berettiget til omsorgsopptjening uten å ha fått godskrevet slik opptjening, burde det være mulig å få rettet opp dette også i forbindelse med pensjonering.

Godskriving av omsorgsopptjening tilbake i tid før 1992

Paragrafene 10-2 og 10-3 har forslag til forskrift om godskriving av omsorgsopptjening tilbake i tid for omsorg for små barn. Forskriften gir en anvisning på hvordan omsorgsopptjeningen tilbake i tid skal skje. Sett på bakgrunn av at gruppen det gjelder er stor er vi enige i at en sjablongmessig godskriving på grunnlag av mottatt barnetrygd, sannsynligvis er den mest hensiktsmessige måten å behandle disse sakene på. Imidlertid er ikke dette alltid en dekkende dokumentasjon av omsorgsforholdet.

I Ot.prp. 37 framholder departementet at det er gode grunner for at en ordning med tilbakevirkende omsorgsopptjening i ny alderspensjon også skal omfatte ulønnet omsorgsarbeid for eldre, syke og funksjonshemmede. Departementet sier at de vil komme tilbake med en nærmere vurdering av spørsmålet. I dette forskriftsutkastet foreligger kun forslag om godskriving av omsorgsopptjening tilbake i tid for små barn, ikke omsorg for eldre, syke og funksjonshemmede.

Rådet vil peke på noen momenter rundt tilbakevirkende omsorgsopptjening for eldre, syke og funksjonshemmede, som tidligere ikke har vært godt nok belyst verken i høringsdokumenter eller høringssvar:

Hvis omsorgsopptjening tilbake i tid begrenses til bare å gjelde de som er omfattet av nytt opptjeningsregelverk, altså de som er født fra og med 1954, bør arbeidet sannsynligvis være overkommelig. 1954-årgangen fylte 17 år i 1971 og 20 år i 1974. Omsorgsopptjening for denne gruppen vil derfor i praksis si omsorg for egne kronisk og alvorlig syke eller funksjonshemmede barn født på 1970 og 80-tallet. Siden omsorgsopptjening tilbake i tid skal godskrives automatisk for små barn, vil tidsperioden NAV må foreta manuell saksbehandling for i de fleste tilfellene være begrenset til noen år før 1992. I de fleste tilfeller vil disse sakene være lette å dokumentere fra helsejournaler, helsestasjoner, skoler og leger. Sannsynligvis vil NAV også finne hjelp i egne systemer som for eksempel godskrevne omsorgspoeng for barnet fra og med 1992 og diagnose i barnets egen sak. Administrativt vil en slik godskriving sannsynligvis være enklest å gjennomføre ved brukermedvirkning – at de som søker om godskriving selv dokumenterer omsorgsforholdet. Dette gjelder av omfang en svært liten gruppe, men opptjening tilbake i tid vil kunne få stor betydning for den enkelte.

Om aldersgrenser og omsorgsopptjening

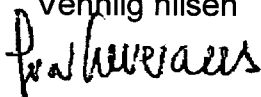
Stortinget har nå vedtatt at man kan tjene opp pensjonsopptjening på grunnlag av arbeidsinntekt fra fylte 13 år til og med det 75. året. I Regjeringens høringsnotat fra januar 2008 framgikk det at Regjeringen ønsket å beholde dagens øvre grense for omsorgsopptjening. Den nedre grensen ble derimot ikke kommentert i forhold til omsorgsopptjening. Vi tillater oss å stille spørsmål ved valg av ulike grenser for pensjonsopptjening på grunnlag av inntekt og omsorgsarbeid. Skillet oppleves som kunstig og kan også oppfattes som en nedvurdering av omsorgsarbeid. Vi vet at mange som utfører ulønnet omsorgsarbeid nettopp befinner seg i aldersgruppen 70 til 75 år. På bakgrunn av den demografiske utviklingen der samfunnet vil ha behov

for og være tjent med mer frivillig omsorg, mener vi at det er rimelig at omsorgsgiverne får noe igjen for sin innsats.

Avsluttende bemerkning om kompleksiteten i regleverket

I tiden framover er det forventet flere nye forslag til lover og forskrifter. Vedtatte regler og forslag til nye regler bør så langt det er mulig vurderes i sammenheng. Så langt i prosessen er det vanskelig å konkludere med at nye regler bidrar til forenkling og et mer oversiktlig pensjonssystem, slik det opprinnelig var tenkt. Vi er derfor bekymret for at et såpass komplisert regelverk, der få antas å ha den fulle oversikten, kan true rettsikkerheten på den måten at det blir vanskelig å oppdage feil. Vi tror derfor at det vil være behov for kompetanseoppbygging i NAV – både for å oppdage feil og for at kommende pensjonister kan få den veiledningen de trenger til å treffe riktige individuelle valg.

Vennlig hilsen

Ivar Leveraas
rådsleder

Eva Irene Holt
seniorrådgiver